

BELÜGYMINISZTERIUM

10—22/1/1964.

HK 19/1982
m.v. ut

**A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERÉNEK**

**1. számú
UTASÍTÁSA**

Budapest, 1964. január hó 2-án

BELÜGYMINISZTERIUM

10—22/1/1964.

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTERÉNEK

001. számú

U T A S Í T Á S A

Budapest, 1964. január hó 2-án.

Tárgy: A rendőrség fegyverhasználati jogáról szóló 1963. évi 22. sz. törvényerejű rendelet végrehajtásáról.

A rendőrség fegyverhasználati jogáról szóló 1963. évi 22. számú törvényerejű rendelet (a továbbiakban: tvr.) 12. §-ának (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján az alábbi utasítást adom ki.

(A tvr. szövege vastag betűvel, az utasítás szövege — a továbbiakban: Ut. — vékony betűvel van nyomtatva.)

A Magyar Népköztársaság rendőrségének joga és kötelessége, hogy kivételesen indokolt esetben fegyvert használjon, ha ezt a törvényesség következetes érvényrejuttatása, a közbiztonság, a közrend és az állampolgárok jogainak védelme, valamint a bűnözés elleni küzdelem feltétlenül megköveteli.

Annak érdekében, hogy a rendőr a fegyverhasználati jogát és kötelességét megfelelően gyakorolja, illetőleg teljesítse, a Népköztársaság Elnöki Tanácsa a következőket rendeli:

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK.

1. §. (1) A rendőrség állományában szolgálatot teljesítő személyt (a továbbiakban: rendőrt) — e törvényerejű rendelet keretei között — szolgálata jogszerű teljesítése során fegyverhasználati jog illeti meg. A rendőr a fegyverét csak végső esetben használja, ha ez feladatának teljesítéséhez elkerülhetetlenül szükséges.

Ut. 1. A rendőrség hivatásos személyi állományú tagja, ideértve az irodai feladatkört ellátó — nem szerződéses alkalmazott — személyt is, jogosult és köteles a tvr. alapján fegyvert használni, tekintet nélkül arra, hogy egyenruhát vagy polgári ruhát visel, el van-e látva szolgálati fegyverrel vagy nem, véglegesített vagy próbaidős.

Nem jogosult fegyvert használni az önkéntes rendőri szervezet tagja és a rendőrség szerződéses alkalmazottja.

Ut. 2. A rendőr szolgálatát akkor teljesíti jogszerűen, ha a törvények és más jogszabályok, valamint ezek alapján kiadott parancsok és utasítások szerint jár el. Fegyverhasználatra akkor kerülhet sor, ha a rendőr szolgálatban van, vagy szolgálatilag lép fel.

(2) Fegyveren — e törvényerejű rendelet alkalmazása során — lőfegyvert és robbanófegyvert kell érteni. Ha a rendőr fegyvere használhatatlanná vált, a támadás váratlan, vagy a rendőr szolgálati fegyver nélkül lép fel, minden más tárgy a fegyverrel esik egy tekintet alá. A fegyverhasználat e fegyvereknek személy elleni alkalmazását jelenti.

Ut. 3. Lőfegyveren a rendőrség számára rendszeresített lőfegyvert (szolgálati pisztolyt, géppisztolyt, stb.) és rendszeresített robbanófegyvert (könnygázgránátot, kézigránátot, stb.) kell érteni.

Ut. 4. A fegyverrel egy tekintet alá eső más tárgy a nem rendszeresített lőfegyver és robbanófegyver (önvédelmi fegyver, vadászfegyver, stb.), továbbá minden más eszköz, amely alkalmas arra, hogy a rendőr feladatának teljesítését elősegítse és személyi sérülést vagy az élet kioptását okozhatja.

Ut. 5. Nem tekinthető fegyverhasználatnak a levegőbe leadott figyelmeztető lövés vagy a nem személy ellen (állatra, tárgyra) irányuló lövés.

2. §. A rendőr fegyvert saját elhatározásából, vagy parancsra használhat. Zárt rendőri egység fegyverhasználatára csak parancsra történhet.

Ut. 6. Zárt rendőri egységnek kell tekinteni az olyan két vagy több főből álló csoportot vagy alakulatot, amely parancsnok irányítása alatt tevékenykedik. Ilyenek: járőr, körzeti megbízott vagy nyomozó csoport, raj, stb.

A zárt rendőri egység parancsnoka — ha a tvr.-ben felsorolt feltételek megvannak — saját elhatározásából adhat parancsot fegyverhasználatra.

A fegyverhasználatot elrendelő parancs legyen határozott és félreérthetetlen.

A parancs csak akkor tagadható meg, ha az alárendelt tudja, hogy végrehajtásával büntettet valószínűsít meg.

Ut. 7. Saját elhatározásából a rendőr fegyverét akkor használhatja, ha:

- a) zárt rendőri egységen kívül teljesít szolgálatot vagy szolgálatilag lép fel,
- b) zárt rendőri egységben teljesít szolgálatot, de a parancsnoktól távol vagy tőle elszakadva tevékenykedik és a parancsnokkal nincs kapcsolata.

A FEGYVERHASZNÁLAT ESETEI.

3. §. A rendőr — az 1. és 2. §-ban foglalt általános rendelkezéseknek megfelelően — fegyvert használ

a) súlyos büntett elkövetésének megakadályozására:

Ut. 8. Súlyosnak kell tekinteni azt a büntettet, amelyből a közfelfogás szerint az államra, a társadalmi tulajdonra, a személyekre és javaikra jelentős hátrány származik. Általában azok a büntettek tartoznak a súlyosak közé, amelyek a jogszabály szerint öt évnél hosszabb tartamú szabadságvesztéssel büntethetők.

b) súlyos büntett elkövetésével alaposan gyanúsítható személy elfogására:

Ut. 9. Súlyos büntett elkövetésével alaposan gyanúsítható az a személy:

- a) akit súlyos büntett elkövetésén tettenérnek,
- b) akivel szemben súlyos büntett miatt nyomozást rendeltek el, vagy akivel szemben súlyos büntett miatt a terheltté nyilvánítás feltételei fennállnak.

c) a büntetőeljárás, vagy a büntetés végrehajtása során a hatóság őrizetéből megszökött személy kézrekerítésére;

Ut. 10. Hatósági őrizetben van az a személy, akit a nyomozó hatóság, vagy a bíróság büntett elkövetése miatt őrizetbe vett, vagy előzetes letartóztatásba helyezett.

Nincs helye fegyverhasználatnak, ha a hatósági őrizet nem büntett, hanem szabálysértés, vagy egyéb ok miatt történt.

- d) a közbiztonságra és a közrendre súlyos veszélyt jelentő csoportosulás szétesztatására;

Ut. 11. A csoportosulás fogalmán — a tvr. alkalmazása szempontjából — öt, vagy ennél több együttlévő személyt kell érteni.

- e) a mások élete ellen irányuló, vagy mások testi épségét súlyosan veszélyeztető támadás, illetőleg az ilyen támadással közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására;
- f) a saját élete, testi épsége, vagy személyes szabadsága ellen intézett támadás, illetőleg az ilyen támadással közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására;

Ut. 12. Támadás az a tevékenység, amellyel a rendőrt, vagy azt, akit a rendőr megvédeni köteles, akár egy, akár több személy megüti, megrúgja, megsebesíti, a rendőrt lefegyverzi, tehetetlen állapotba helyezi, vagy enélkül is testi erőszakkal helyének elhagyására kényszeríti, vagy ilyen cselekményt megkísérel.

Az életet, testi épséget, vagy személyes szabadságot közvetlenül fenyegeti az a magatartás, amelyből arra kell következtetni, hogy a támadás nyomban bekövetkezhet.

- g) az intézkedését tettelesen akadályozó ellenszegülés leküzdésére;

Ut. 13. A tvr. 3. §-ának g) pontja alapján fegyverhasználatra csak fizikai erő kifejtéssel járó, tettelesen akadályozásban megnyilvánuló ellenszegülés esetén kerülhet sor; a tettelegességig el nem jutó, pusztán tétlenségben megnyilvánuló ellenszegülés nem jogosít fegyverhasználatra.

4. §. A 3. §-ban felsorolt esetekben nincs helye fegyverhasználatnak;

- a) ha olyan személy életét, vagy testi épségét is veszélyezteti, akivel szemben a fegyverhasználat feltételei nem állnak fenn;

b) gyermek és terhes nő ellen;

Ut. 14. Forgalmas helyen (utcán, pályaudvaron, stb.) különös gonddal kell vizsgálni, hogy a fegyverhasználat nem veszélyezteti-e olyan személy életét, vagy testi épségét, akivel szemben a fegyverhasználat feltételei nem állnak fenn.

Ut. 15. Gyermek az a személy, aki 14. életévét nem töltötte be.

Ut. 16. A nő terhességére tekintettel a fegyverhasználatot akkor kell mellőzni, ha a terhesség szemmel látható, vagy arról a rendőrnek tudomása van.

A FEGYVERHASZNÁLATOT MEGELŐZŐ INTÉZKEDÉSEK.

5. §. Az egyes személyekkel szemben történő fegyverhasználatot meg kell előznie:

- a) felhívásnak, hogy a személy a rendőr intézkedésének engedelmeskedjék;
- b) más személy segítségül hívásának;
- c) kényszerítő intézkedéseknek (kézrátétel, gumibot használata, stb.);
- d) figyelmeztetésnek, hogy fegyverhasználat következik;
- e) figyelmeztető lövésnek.

6. §. A csoportosulással szemben történő fegyverhasználatot meg kell előznie:

- a) a csoportosulás megszüntetésére való felhívásnak;
- b) az oszlató alakzatok és eszközök alkalmazásának;
- c) figyelmeztetésnek, hogy fegyverhasználat következik;
- d) figyelmeztető lövésnek.

Ut. 17. A felhívást a rendőr érthetően, hangosan, az eljárás alá vont személyhez intézve, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, határozottan tegye meg. A felhívásból érezze a személy, hogy a rendőr a törvényes rendet képviseli és az ellenszegülés, a törvényes renddel szemben tanúsított ellenállást jelenti.

A csoportosulás megszüntetésére irányuló felhívást úgy kell megtenni, hogy azt lehetőleg az egész csoportosulás, de legalább annak nagy része hallja.

- Ut. 18. A polgári ruhát viselő rendőrnek a felhívás alkalmával közölnie kell azt is, hogy a rendőrség tagja és rendőrként intézkedik.
- Ut. 19. Más személy segítségül hívása esetén a rendőr lehetőség szerint fegyveres testület tagját, vagy más egyenruhás személyt hívjon segítségül.
- Ut. 20. A rendőr a figyelmeztetésnek adjon súlyt azzal is, hogy a fegyvert készenlétbe helyezze.
- Ut. 21. Ha a tvr.-ben meghatározott fegyverhasználat esetei nem állnak fenn, a rendőr fegyverhasználatra való hivatkozást kényszerítés céljából nem alkalmazhat.
- Ut. 22. A figyelmeztető lövést olyan irányba kell leadni, hogy az senkit ne veszélyeztessen és lehetőleg kárt se okozzon.
- Ut. 23. A csoportosulás szervezőinek, vezetőinek és hangadóinak elfogására, a csoportosulás részekre bontására a helyzettől függően a kiemelés és oszlatás legcélszerűbb alakzatát kell alkalmazni. (Kiemelő mozgósorfal, oszlató ék, stb.).
- Ut. 24. Oszlató eszközök a vízifecskendő, a járművek, a könnygázgránát és más olyan technikai eszközök, amelyek a csoportosulás feloszlására alkalmasak.

7. §. A fegyverhasználatot megelőző intézkedések részben, vagy teljesen mellőzhetők, ha az eset összes körülményei folytán a megelőző intézkedésekre már nincs idő és a késedelem súlyos következményekkel járhat.

A FEGYVERHASZNÁLAT MÓDJA.

- 8. §. (1) A fegyverhasználat során lehetőleg kerülni kell az életkioltását.
- (2) Ha a fegyverhasználat a célját elérte, további alkalmazásának helye nincs.

(3) A fegyverhasználat után a sérültet elsősegélyben kell részé-
síteni és gondoskodni kell orvosi ellátásáról.

Ut. 25. A lövést lehetőleg a lábra, ha pedig a fegyverhasz-
nálattal érintett személy kezében a támadásra tá-
volról is felhasználható eszköz van, a kézre kell
irányítani.

Ut. 26. A közbiztonság védelme, a támadás megelőzése,
illetőleg a sérült őrzése végett szükséges biztonsági
szabályokat az elsősegélynyújtásnál és a sérült
orvosi ellátásánál is meg kell tartani.

VEGYES RENDELKEZÉSEK.

9. §. E törvényerejű rendelet nem érinti a Büntető Törvénykönyv
25. §-ában szabályozott jogos védelemre vonatkozó rendelke-
zések alkalmazását.

Ut. 27. A Büntetőtörvénykönyv 25. §-a szerint jogos véde-
lem esetén a rendőr a fegyverét a tvr. 3. §-ában
felsorolt eseteken kívül — így különösen a tvr. 4.
§-ában említett személyekkel szemben — is
igénybe veheti.

10. §. A jogtalan fegyverhasználat és a kötelező fegyverhasználat el-
mulasztása büntetőjogi, vagy fegyelmi felelősséget von maga
után.

Ut. 28. Fegyverhasználat esetében a rendőrnek a helyszínt
biztosítani kell.

Ut. 29. A fegyverhasználatot megelőző intézkedésként al-
kalmazott figyelmeztető lövésről, vagy a fegyver-
használatról a rendőr köteles írásban jelentést
tenni.

A jelentés tartalmazza:

- a) mikor, hól, ki ellen, milyen fegyvert használt;
- b) mi volt a fegyverhasználat oka;
- c) alkalmazta-e a megelőző intézkedéseket, vagy
közülük valamelyiket elhagyta-e és miért;

d) történt-e sérülés és milyen, sor került-e elsősegélynyújtásra (orvosi ellátásra), hol tartózkodik a sérült;

e) a helyszínrre, a tanúkra, bűnjelekre és egyéb körülményekre vonatkozó adatokat.

Ut. 30. Figyelmeztető lövés esetén a közvetlen előljáró, fegyverhasználat esetén pedig az illetékes előljáró köteles a vizsgálatot haladéktalanul lefolytatni, sérüléssel járó fegyverhasználat esetén az illetékes katonai ügyészt azonnal értesíteni kell.

11. §. Az illetékes miniszterek felhatalmazást kapnak, hogy a felügyeletük alá tartozó fegyveres testületek és rendészeti szervek fegyverhasználati jogát e törvényerejű rendelet alapján — a belügyminiszterrel egyetértésben — szabályozzák.

HATÁLYBALÉPÉS.

12. §. (1) E törvényerejű rendelet az 1964. évi január hó 1. napján lép hatályba; végrehajtásáról a belügyminiszter gondoskodik.

(2) E törvényerejű rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti:

a rendőrség, valamint a fegyveres testületek, rendészeti szervek fegyverhasználati jogára vonatkozólag a felszabadulás előtt kibocsátott valamennyi jogszabály;

a magyar államrendőrség budapesti főkapitányságának szervezetéről és az államrendőrséget érintő egyes kérdésekről szóló 8490/1945. (IX. 25.) ME számú rendelet még hatályban lévő 11. §-a, továbbá a Pénzügyőrség állományának rendezéséről, valamint szervezeti és szolgálati szabályainak módosításáról szóló 13.100/1947. (XI. 9.) Korm. számú rendelet.

Ut. 31. Utasítom a rendőri szervek vezetőit és parancsnokait, hogy a tvr.-nek és a jelen utasításnak a teljes személyi állomány részére történő oktatásáról 1964. március 1-ig, majd folyamatosan gondoskodjanak.

BENKEI ANDRÁS s. k.,
belügyminiszter